

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.20.794/2022/4.

A tanács tagjai: Dr. Bartal Géza a tanács elnöke
Dr. Cseh Attila előadó bíró
Dr. Csesznok Judit Anna bíró
Dr. Puskás Péter bíró
Szolnokiné dr. Csernay Krisztina bíró

A felperes: felperes1
(cím1)

A felperes képviselője: jogtanácsos kamarai jogtanácsos
(cím1)

Az alperes: alperes
(cím2)

Az alperes képviselője: ügyvédi iroda
ügyintéző: dr. Dávid Zsófia ügyvéd
(cím3.)

A per tárgya: Kötbér megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
Alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Debreceni Törvényszék 5.Gf.41.035/2021/15. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Debreceni Járásbíróság 6.G.40.146/2018/79. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 100.000 (százezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy 8 napon belül leletezés terhével rójon le 192.911 (százkilencvenkétezer-kilencszáztizenegy) forint további felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint megrendelő és az alperes mint tervező 2017. augusztus 28-án két tervezési szerződést kötöttek, egyrészről „A cég1 gazdaságélénkítő környezeti megújítása” (a továbbiakban: cég1 projekt), másrészről „Az cég2 gazdaságélénkítő környezeti megújítása” (a továbbiakban: cég2 projekt) tárgyú projektek megvalósításához szükséges engedélyezési és kiviteli tervdokumentáció elkészítésére.

[2] Mindkét szerződésnél megállapodtak, hogy az engedélyezési tervdokumentáció elkészítésének és engedélyeztetésre történő benyújtásának határideje a szerződéstől számított 60 nap, míg a kivitelezési tervdokumentáció szolgáltatásának határideje a jogerős engedély kiadását követő 30 nap. Amennyiben a tervezési munka elkészítéséhez adatszolgáltatás, intézkedés válik szükségessé, a megrendelő a felszólítás kézhezvételétől számított 5 munkanapon belül az adatokat a tervező rendelkezésére bocsátja, illetőleg az intézkedéseket megteszi. A megrendelő az elkészült munkarészekkel kapcsolatban a tovább tervezés szempontjából lényeges kérdésekben a kérdés felmerülésétől számított 3 napon belül köteles állást foglalni.

[3] A felek rögzítették, hogy ha a tervező a szerződésből eredő kötelezettségeinek teljesítésével késedelembé esik, a teljesítési határidő napjától számított késedelembé esés időszakára késedelmi naponként a késedellemmel érintett tervezési feladat (engedélyezési/kivitelezési terv) nettó értéke 1%-ának megfelelő összegű késedelmi kötbért köteles fizetni. Amennyiben a tervező nem teljesít, vagy késedelme a 15 napot eléri, vagy meghaladja, illetőleg, ha a szerződés olyan okból, amelyért a tervező felelős meghiúsul, a megrendelő jogosult a szerződést rendkívüli felmondással megszüntetni. Ebben az esetben a meghiúsulási kötbér mértéke a szerződés nettó értékének 15%-a.

[4] A cég1 projekt szerződésben a felek az engedélyezési tervdokumentáció elkészítésének díját 6.500.000 forint + 27% áfa, a kivitelezési tervdokumentáció elkészítésének díját 7.315.000 forint + áfa összegben határozták meg. Az cég2 projekt szerződésben az engedélyezési tervdokumentáció elkészítésének díját 8.335.450 forint + 27% áfa, a kivitelezési tervdokumentáció elkészítésének díját 9.399.550 forint + áfa összegben rögzítették.

[5] A vállalt tervezési feladat nem volt engedélyköteles.

[6] Az alperes az engedélyes tervek és azok mellékleteinek végleges átadására vonatkozó szerződési kötelezettségét mindkét szerződés alapján 2018. január 22-én, míg a kivitelezési tervek és azok kötelező mellékleteinek átadására vonatkozó kötelezettségét 2018. március 21-én teljesítette.

[7] Az cég2 projekt kapcsán az alperes által készített kivitelezési tervhez tartozó költségvetési kiírás 5 tétele nem volt megfelelő, ezek hibáit az alperes a felperes felhívására kijavította.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[8] Az egyesített perekben előterjesztett, módosított keresetében a felperes a cég1 projekt kapcsán az engedélyes tervek szolgáltatásának 13 napos késedelmére hivatkozva 845.000 forint késedelmi kötbér, a kivitelezési tervek szolgáltatásának 45 napos késedelmére hivatkozva 3.291.750 forint késedelmi kötbér, míg az cég2 projekt kapcsán az engedélyes tervek szolgáltatásának 13 napos késedelme miatt 845.000 forint kötbér, a kivitelezési tervek szolgáltatásának 45 napos késedelmére hivatkozva 3.291.750 forint késedelmi kötbér, a szolgáltatott tervek hibáira hivatkozva pedig 500.000 forint hibás teljesítési kötbér, és

mindezeknek 2018. március 26. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Hangsúlyozta, hogy az engedélyes tervek ténylegesen nem voltak engedélyesek, emiatt a kivitelezési tervek szolgáltatására vonatkozó 30 napos határidő az engedélyes tervek szolgáltatására megállapított 60 napos határidő elteltétől kezdődően számítandó.

[9] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. A kivitelezési tervek szolgáltatásának határidejével kapcsolatosan kiemelte, hogy mivel az engedély iránti kérelem jogerős elbírálása rendszerint 30 napot vesz igénybe, így a kivitelezési tervek szolgáltatására megállapított 30 napos határidő kezdeteként az engedélyes tervek szolgáltatására megállapított 60 napos határidő elteltétől számított további 30 napot kell figyelembe venni. Vitatta, hogy hibásan teljesített volna, ezzel szemben állította, hogy a szolgáltatott tervekkel kapcsolatos valamennyi olyan kérdést, amelyet a felperes hozzá intézett, megfelelően megválaszolt. Kifogásolta, hogy a felperes számos esetben nem a szerződéses határidőben teljesítette a tervezési feladata teljesítéséhez szükséges, általa kért adatszolgáltatást, illetve intézkedést, valamint túllépte a szerződéses határidőt, illetve több esetben a tovább tervezés szempontjából lényeges kérdésekben a szerződéses határidőt túllépve foglalt állást. Álláspontja szerint ezzel a felperes megszegte a szerződés 2.5 pont és 9.2 pontja szerinti kötelezettségét, ami közbenső szerződésszegésnek minősül, és kizárja kötbér fizetési kötelezettségét. Kiemelte továbbá, hogy a felperes utólagos változtatásai miatt 106 napig akadályoztatva volt a tervezési munka végzésében, az ezen napokra vonatkozó késedelem nem róható a terhére.

[10] Az alperes az érdemi tárgyalási szakban előterjesztett kérelmében a felperes által igényelt késedelmi kötbér összeg mérséklését kérte arra hivatkozva, hogy a felperes által követelt késedelmi kötbér összege jelentősen meghaladja a szerződésben kikötött meghíúsulási kötbér 15%-os mértékét, annak ellenére, hogy ő a szerződéses vállalatot teljesítette.

Az első- és másodfokú ítélet

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletében 4.732.500 forint és annak 2018. március 26. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[12] Határozatának indokolása szerint a beszerzett szakvélemény öt költségvetési tétel vonatkozásában állapított meg az alperes hibás teljesítéseként értékelhető hibát, ugyanakkor az alperes ezekkel kapcsolatban bizonyította, hogy azokat kijavította. Emiatt a felperest a hibás teljesítés esetére kikötött kötbér nem illeti meg, az erre vonatkozó keresetet elutasította.

[13] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperesnek speciális szaktudása alapján tudnia kellett volna, hogy az általa vállalt tervezési feladat nem engedélyköteles. Erre tekintettel a kivitelezési tervek vonatkozó teljesítési határidő kezdő időpontját – a felperes hivatkozásával egyezően – a szerződéskötéstől számított 61. napban határozta meg.

[14] A szakértői véleményre támaszkodva alaptalannak találta az alperesnek az utólagos változtatások által okozott többletmunkára vonatkozó hivatkozását, és a két projekt kapcsán a tervek megvalósításához ténylegesen szükséges többletmunka időtartamát összesen 10 órában állapította meg, amely egy naptári napot sem tesz ki, azaz nem befolyásolta a késedelmes napok számát.

[15] A szakértői vélemény alapján állapította meg azt is, hogy a felperes késedelmes adatszolgáltatásai olyan információkra vonatkoztak, amelyeket az alperes a megelőző közbeszerzési eljárás során megfelelő kérdésekkel tisztázhatott volna, ezért a felperesi adatszolgáltatás késedelme, vagy elmaradása nem minősül a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:150. § (1) bekezdése szerinti közbenső

szerződésszegésnek és nem igazolja az alperesi késedelem felperesnek felróható mivoltát sem.

[16] Az elsőfokú bíróság indokoltnak ítélte ugyanakkor az alperes kötbér mérséklése iránti kérelmét. E körben megállapította, hogy a szerződés teljesítésének elmaradására kikötött 15% mértékű meghiúsulási kötbérhez viszonyítottnak a több mint kétszeres mértékű késedelmi kötbér igény erősen eltúlzott, és azt a Ptk. 6:188. §-ának alkalmazásával a nettó szerződéses díj 15-15%-ára mérsékelte, azaz a cég1 projekt vonatkozásában 2.072.250 forintra, az cég2 projekt kapcsán 2.660.250 forintra, és a Ptk. 6:155. §-a alapján a megítélt kötbér összeg után késedelmi kamat fizetésre kötelezte az alperest.

[17] A mindkét oldali fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság a felperes fellebbezését részben alaposnak, az alperesét alaptalannak ítélte, és a per főtárgya tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatva az alperes által a felperesnek fizetendő tőkeösszeget 8.273.500 forintra felemelte. Döntéséhez képest rendelkezett a perköltségekről. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[18] A fellebbezések tartalmára tekintettel a másodfokú bíróság – egyebek mellett – vizsgálta azt is, hogy az elsőfokú bíróság eljárása szabályszerű volt-e a késedelmi kötbér mérsékléséről hozott döntése tekintetében. Helytállónak ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját a két szerződés vonatkozásában megállapított alperesi teljesítési késedelemmel, illetve ahhoz kapcsolódóan a felperes késedelmi kötbér iránti igényének megalapozott voltával kapcsolatban, döntése a kötbér mérséklésével kapcsolatban tért el az elsőfokú ítélettől.

[19] A kivitelezési tervdokumentáció szállítási határideje – felek által eltérően értelmezett – kezdő időpontját illetően a másodfokú bíróság rámutatott: a peranyagból megállapítható, hogy a közbeszerzési eljárás során az alperes a tervezési programban meghatározott feladatok tartalmára, valamint a terv engedélyeztetések módjára vonatkozóan kérdést nem tett fel, a tervezési program műszaki tartalmát tudomásul vette, elfogadta, a felek ennek ismeretében kötötték meg a szerződéseket. Kiemelte, hogy a közbeszerzési eljárás során kellett volna tisztázni az engedélyeztetés módját, a közreműködő hatóságok, szakhatóságok szerepeit. Egyetértett az elsőfokú bíróság megállapításával, miszerint az alperesnek tudnia kellett volna a szerződés megkötésekor, hogy az általa vállalandó tervezési feladat nem engedélyköteles, emiatt pedig a kivitelezési tervekre vonatkozó teljesítési határidő kezdőnapja a szerződéskötéstől számított 61. nap.

[20] A másodfokú bíróság maradéktalanul egyetértett azzal az elsőfokú bíróság általi megállapítással is, hogy az alperes által hivatkozott utólagos változtatások miatti többletmunka igény a szakértő szerint 10 órában fogadható el, illetve a teljesítés időszakában nem valósult meg a felperesi adatszolgáltatás késedelve, ezért alaptalan az alperes 108 napos, a felperes által okozott késedelemre történő hivatkozása.

[21] A jogerős ítélet indokolása szerint nem eredményezheti a tényállás módosítását a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontjára történő hivatkozással az alperes azon előadása, hogy a beszerzett szakvélemény sérti a Szaktv. 47. §-át. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság helytállóan támaszkodott a szakvélemény megállapításaira, mivel az megfelelt a Szaktv. 47. § (4) bekezdésében foglaltaknak, illetve a (6) bekezdésben előírt azon követelménynek is, hogy a szakvéleményben jogkérdésben nem lehet állást foglalni. Az elsőfokú bíróság továbbá nem sértette meg a Pp. 313. § (2) és (3) bekezdésben előírt kötelezettségét sem és az alperesnek a szakvélemény aggályosságára történő hivatkozása tisztázása érdekében helyt adott a szakvélemény kiegészítésére irányuló indítványnak. Ennek alapján a szakértő részletesen kimunkálta – figyelemmel az alperes 19. sorszám alatti előkészítő iratában előadottakra –, hogy miért nem valósult meg jogosulti késedelem, illetve, hogy egyoldalú módosításnak miért

nem tekinthető a felperes kérése, ami azonban az alperesi állítással szemben a szakértő részéről nem minősült jogkérdésben történő állásfoglalásnak.

[22] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a felek mindkét szerződést 2017. augusztus 28-án kötötték. Ehhez képest az engedélyezési tervdokumentációra megszabott 60 napos teljesítési határidő 2017. október 27-én telt le, a felperes 2017. november 9-én állította ki nyilatkozatát e teljesítés elfogadásáról, ennek alapján érvényesített 2017. október 27-től november 9-ig terjedő 13 nap késedelemre kötbér igényt. A kivitelezési tervdokumentációhoz kapcsolódóan a felperes 45 nap késedelmes teljesítésre érvényesítette kötbér követelését. A másodfokú bíróság megjegyezte, hogy még az alperes általi határidő számítás mellett is megáll a felperes 45 nap késedelemhez kapcsolódó kötbér igénye: 2017. november 9-i teljesítési határidő alapulvételével az alperes által állított 60 nap 2018. január 8-án járna le, amelyhez viszonyítva a teljesítés 2018. március 21-én történt, tehát még az alperesi számítás szerinti teljesítési határidőt is mindenképpen túllépve.

[23] Összeségében a másodfokú bíróság nem látta indokát annak, hogy a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősítse, ily módon nem volt indokolt a tényállás módosítása, vagy a megállapított tényekből eltérő jogi következtetés levonása.

[24] Részben alaposnak találta a felperes fellebbezését a másodfokú bíróság a késedelmi kötbér mérséklése tekintetében. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság nem dönthetett volna a késedelmi kötbér mérsékléséről, mert az alperes 77. sorszámú beadványban előterjesztett kötbér mérséklése iránti kérelme nem megengedhető ellenkérelem-változtatásnak minősült. Rámutatott, a 74. sorszámú jegyzőkönyvben az elsőfokú bíróság kérdésére az alperes kategorikusan kijelentette, hogy nyilatkozatát nem kéri a kötbér mérséklésére vonatkozó másodlagos ellenkérelemnek tekinteni, hanem változatlanul kizárólag a kereset teljes elutasítását kéri. Az alperes védekezése ezt megelőzően sem irányult a Ptk. 6:188. §-ában szabályozott kötbér mérséklésre. Az elsőfokú bíróságnak észlelnie kellett volna, hogy a 2021. szeptember 7-én kelt alperesi beadvány 5. pontjában előterjesztett kérelem a Pp. 216. § (1) bekezdésével ellentétes ellenkérelem-változtatást tartalmaz, azonban elmulasztotta az ellenkérelem-változtatás, illetve annak megengedhetősége vizsgálatát, és azt elfogadva döntése részévé tette. Megjegyezte, hogy az alperes fellebbezése – bár az elsőfokú bíróság helyt adott a kötbér mérséklése iránti kérelemnek –, egyik eshetőségében sem terjedt ki az elsőfokú ítélet helybenhagyására, az továbbra is a kereset teljes elutasítását, illetve a felperes által igényelt késedelmi kötbér 13 nap mértékben történő elismerését, vagy az elsőfokú eljárás megismétlését célozta.

[25] A másodfokú bíróság tévesnek ítélte az alperes hivatkozását, miszerint a kötbér mérséklése iránti kérelem nem minősül engedélyhez kötött ellenkérelem-változtatásnak a Pp. 221. § (1) bekezdés b) pontja alapján. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy a kötbér mérséklésére vonatkozó kérelem nem tekinthető feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak. Rámutatott, hogy a Pp. 221. § (1) bekezdés b) pontja szerint a fél az ellenfél hozzájárulása és e törvényben meghatározott feltételek nélkül írásban, vagy tárgyaláson szóban bármikor elismerheti az ellenfél jogállítását, kérelmét, vagy annak valamely részét, illetve beismerheti az ellenfél azon tényállítását, amelyet korábban vitatott. A Ptk. 6:188. §-ára történő hivatkozás azonban az alperesi előadással ellentétben nem jelenti egyúttal azt, hogy az alperes elismerte volna a felperes követelését a teljesítés késedelme okán őt megillető kötbérre. Ezen túlmenően a kötbér mérséklésére vonatkozó jogszabályi rendelkezés csak meghatározott körülmények fennállása esetén alkalmazható, figyelemmel az e körben irányadó bírói gyakorlatra. Az alperes az egész eljárás során konzekvensen tagadta, hogy teljesítésével késedelembe esett volna és végig a jogosulti késedelemre hivatkozott. Kitért a másodfokú bíróság arra is, hogy az elsőfokú bíróság által elfogadott kötbér mérséklési

kérelem nem valaminek az elismeréséről szól, azt arra az esetre terjesztette elő az alperes, ha az addigi védekezését a bíróság nem fogadná el.

[26] Mindezek alapján a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes kötbér mérséklési kérelme nem tekinthető sem feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak, sem megengedhető ellenkérelem-változtatásnak, így – felülbírálván az elsőfokú bíróság eljárásának szabályszerűségét – megállapította, hogy alaptalan volt a felperes által érvényesített késedelmi kötbér összegének mérséklése.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[27] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, elsődlegesen annak teljes egészében, továbbá az elsőfokú ítélet részbeni hatályon kívül helyezése és új határozat hozatala érdekében. Kérte 13 napban figyelembe venni késedelmét, erre tekintettel a kötbért az cég2 projektnél az engedélyezési tervdokumentációnál 83.355 forint/nap alkalmazásával 1.083.615 forintban, míg a cég1 projektnél az engedélyezési tervdokumentációnál 65.000 forint/nap alkalmazásával 845.000 forintban, összesen 1.928.615 forintban meghatározni. Másodlagosan – kérelme tartalmára [Pp. 110. § (3) bekezdés] figyelemmel – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Harmadlagos felülvizsgálati kérelme a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult.

[28] Megsértett jogszabályhelyként az alperes a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontját és 4. pontja a) alpontját, 216. § (1) bekezdés a) és b) pontját, 218. § (1) és (2) bekezdését, 221. § (1) bekezdés g) pontját, valamint 316. § (1) bekezdés d) pontját és (3) bekezdését jelölte meg.

[29] Elsődleges felülvizsgálati kérelme körében – fellebbezésére utalva – arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítélet tévesen és iratellenesen rögzítette az engedélyezési terv leadásának időpontját 2018. január 22. napjában, mert a csatolt teljesítési igazolás szerint annak teljesítésére 2017. november 9-én került sor. Így az engedélyes tervcsomag leadása a szerződésben rögzített határidőt 13 nappal haladta meg. Fenntartotta, hogy a késedelem neki nem felróható, tekintettel arra, hogy a felperes többletmunkát eredményező tervmódosítást kért az engedélyezési tervfázis szakaszában. E kérelmét arra alapozta, hogy a másodfokú bíróság indokolása szerint a 77. sorszámú, a kötbér mérséklésére vonatkozó beadványa nem megengedhető ellenkérelem-változtatásnak minősült.

[30] Szerinte a kötbér mérséklésére vonatkozó igény nem ellenkérelem-változtatás, mert a Pp. 7.§ (1) bekezdés 4. pont a) alpontja értelmében az ellenkérelem-változtatás a jogállításhoz képest eltérő, vagy további anyagi jogi kifogásra való hivatkozás, az anyagi jogi kifogás pedig a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja alapján a keresettel érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozás. Ebből kiindulva kifejtette, hogy a kötbér mérséklésére való hivatkozás nem tekinthető anyagi jogi kifogásnak, így az ellenkérelem megváltoztatását sem alapozza meg, mert nem zárja ki, nem szünteti meg, és nem is gátolja a keresettel érvényesített jogot.

[31] Érvelése értelmében az elsőfokú bíróság helyesen tekintette a kötbér mérséklésére irányuló másodlagos ellenkérelmét feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontja alapján, miután az nem minősülhet ellenkérelem-változtatásnak, és mert kimeríti az eltérő és további jogi érvelésre vonatkozás hivatkozás fogalmát. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, a Pp-t módosító 2020. évi CXIX. törvény (a továbbiakban: Pp. Novella) egyebek mellett abban a körben módosította a perrendtartást, hogy kiemelte az ellenkérelem-változtatás köréből az eltérő jogi érvelést, egyúttal áthelyezve azt a feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatok közé.

[32] Miután a kötbérmérséklésre történő hivatkozás nem minősíthető ellenkérelem-változtatásnak, az alperes szerint nem kerülhet sor a Pp. 216. §-a alapján a megengedhetőségének vizsgálatára. Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság ítéletében nem adta indokát, miért minősülne a kötbér mérséklése iránti kérelme ellenkérelem-változtatásnak, a jogerős ítélet indokolása ugyanis csak arra szorítkozott, hogy miért nem feleltethető meg a Pp. 221. § (1) bekezdés b) pontja alapján feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak.

[33] Az alperes hangsúlyozta, az ügy legfőbb jogkérdése, hogy tekintheti-e a bíróság ellenkérelem-változtatásnak a fél kötbér mérséklés iránti kérelmét, amennyiben arra a perfelvételi szak után hivatkozik. Álláspontja szerint igenlő válasz esetén a félnek a kötbér mérséklésre már a perfelvételi szakban hivatkoznia kellene, ebben az esetben pedig a mérséklésre irányuló igény csak akkor volna alkalmazható, ha a fél szükségszerűen elismeri az ellenérdekű fél kérelmét. Ezt aggályosnak tartotta, különösen arra tekintettel, hogy az 1959-es Ptk.-val szemben a bíróság hivatalból már nem mérsékelheti a kötbért. Állította, hogy ha a kötbér mérséklése iránti kérelem ellenkérelem-változtatásnak minősülne a fenti eljárási szakaszban, úgy a mérséklést kérő felet olyan perbeli nyilatkozathoz kötné, amely miatt szükségtelen hátrányba kerülne az eljárás folyamán, és ami jelentősen korlátozná a kötbér mérséklési kérelem alkalmazhatóságát.

[34] Az alperes másodlagos felülvizsgálati kérelmét az elsődleges kérelmével azonos eljárási szabálysértésekkel indokolta. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen nem tért ki a kötbér mérséklési kérelem indokolására, mert szerinte jogszerűen tekintette azt a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontja alapján feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatnak.

[35] Harmadlagos felülvizsgálati kérelme körében az alperes egyrésztől azért kérte az elsőfokú eljárás megismétlését, mert ha a kötbér mérséklése iránti kérelme mégis ellenkérelem-változtatásnak minősülne, úgy az elsőfokú eljárásban elmaradtak a Pp. 216-219. §-a szerinti kötelező eljárási cselekmények. Ebben az esetben ugyanis az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése hibásnak minősül, mert a Pp. 218. § (1) bekezdése alapján vizsgálat tárgyává kellett volna tennie a kötbér mérséklése iránti kérelmet tartalmazó beadványát, hiányos benyújtás esetén pedig elutasításnak lett volna helye. Ezután további 8 napja lett volna, hogy szabályosan előterjessze kérelmét, amit a bíróság már érdemi vizsgálat tárgyává tudott volna tenni. Az általa állított, az elsőfokú eljárást érintő eljárási hiba véleménye szerint az elsőfokú ítélet megváltoztatásával nem orvosolható, a másodfokú bíróságnak emiatt az elsőfokú ítéletet hatályon kívül kellett volna helyeznie.

[36] Ugyancsak a harmadlagos felülvizsgálati kérelme körében hivatkozott arra, hogy a bíróságnak fel kellett volna ismernie a kirendelt szakértő szakvéleményének aggályosságára tekintettel, hogy a szakvélemény a Pp. 316. § (3) bekezdése alapján bizonyítékként nem vehető figyelembe. Véleménye szerint a szakvélemény aggályosságát a Pp. 316. § (1) bekezdés d) pontja alapozza meg. Utalt arra, számos periratban kifejtette, a szakértői vélemény alkalmatlan arra, hogy bizonyítékként a bíróság figyelembe vegye, egyrészt azért, mert a Szaktv. 47. § (6) bekezdése alapján a szakértői jogkérdésben nem foglalhat állást, másrészt, mert a szakértő nem jelölte meg, hogy az általa egyébként hibásan hivatkozott Magyar Mérnöki Kamarai és Magyar Építész Kamarai szabályzatok mely pontjának nem felel meg a teljesítése.

[37] Az alperes a felülvizsgálati eljárás pertárgyértékét 6.344.385 forintban jelölte meg, és felülvizsgálati eljárási illetékként 634.439 forint illetéket fizetett meg.

[38] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

[39] Az alperes felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás kereteit és annak jogi természetét rögzíti.

[40] Amint arra a Kúria számos határozatában – például a Pfv.V.20.477/2022/6. számú ítéletében – rámutatott, a felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406.§ (1) bekezdés], amelynek jogszabálysértő voltát a Kúria kizárólag a felülvizsgálati – és ha előterjesztettek, a csatlakozó felülvizsgálati – kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatja a Pp. 423. § (1) bekezdése értelmében.

[41] Az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak a Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. PJE határozat rendelkezései szerint a Kúria a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló – még az 1952-es Pp. (rPp.) alkalmazása körében alkotott – 1/2016. (II.15.) PK véleményt (a továbbiakban: PK vélemény) annak 2. pontja kivételével a hatályos Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintette. E PK vélemény 3. pontja által megerősítetten a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja.

[42] Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti (PK vélemény 3. pont). Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előző pontban meghatározott tartalmi követelményekkel (PK vélemény 4. pont). A PK véleményben kifejtett, előbbi álláspontját a Kúria számos eseti döntésében is alkalmazta (például: Pfv.V.21.336/2020/5., Pfv.V.20.066/2021/8., Pfv.V.20.130/2021/5., Pfv.V.20.561/2022/8., Pfv.V.20.707/2022/4. számú határozatok). Lényeges továbbá, hogy nem felel meg a felülvizsgálati kérelemmel szembeni tartalmi követelményeknek [Pp. 413. § (1) bekezdés], ha a fél felülvizsgálati kérelme jogi indokait szöveges formában nem fejt ki, csupán visszautal a per során előterjesztett korábbi beadványainak tartalmára.

[43] A fentieknek az alperes felülvizsgálati kérelme tekintetében többirányú jelentősége volt.

[44] Az alperes kizárólag eljárási szabálysértéseket jelölt meg felülvizsgálati kérelmében, anyagi jogi jogszabálysértésre nem hivatkozott, így a jogerős ítélet felülvizsgálata kizárólag az eljárási szabályok tekintetében történhetett.

[45] Az alperes elsődleges kérelme indokolásában (felülvizsgálati kérelem 3.1.1. pont) tévesnek és iratellenesnek tartotta az engedélyezési terv leadása első- és másodfokú ítéletben rögzített időpontját. E hivatkozása – annak tartalmát tekintve [Pp. 110. § (3) bekezdés] – a megállapított tényállást megváltoztatását célozta, ám ezzel adekvát jogszabálysértést felülvizsgálati kérelmében nem jelölt meg, így ez a hivatkozása a felülvizsgálat során nem volt figyelembe vehető. Ebből az is következett, hogy a jogerős ítélet szerinti tényállást a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak kellett tekinteni.

[46] Nem volt érdemben vizsgálható továbbá az alperes harmadlagos felülvizsgálati kérelme indokolásában a szakértői véleménnyel kapcsolatos hivatkozás (felülvizsgálati kérelem 3.3.4. pont) sem, miután az itt előadottak nem feleltek meg a Pp. fentebb felhívott 413. § (1) bekezdésében a felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi elemeivel kapcsolatos törvényi elvárásoknak. Az alperes ugyanis az állított jogszabálysértés megjelöléséhez szöveges indokolást nem fűzött, a korábbi „számos periratban” kifejtettekre történt pusztá

utalás pedig a törvényi követelményeknek nem felel meg. Emiatt a szakvélemény felülvizsgálatára sem kerülhetett sor.

[47] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva, az érdemben vizsgálható felülvizsgálati hivatkozások alapján a Kúria azt állapította meg, hogy az alperes által hivatkozott okokból a jogerős ítélet – a felülvizsgálattal támadott részében – nem jogszabálysértő, így a felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[48] Az alperes mindhárom felülvizsgálati kérelmének alapvető kérdése az volt, hogy a felperes kötbér iránti igényével összefüggésben az alperes által a perfelvétel lezárását követően előterjesztett kötbér mérséklés iránti kérelem ellenkérelem-változtatásnak minősül-e. Ettől függően lehetett releváns annak vizsgálata, hogy az alperes által az elsőfokú eljárás során 77. sorszámon előterjesztett beadványában megfogalmazott kérelme megengedhető, illetve meg nem engedhető ellenkérelem-változtatás volt-e, amihez képest lehetett megítélni, hogy a másodfokú bíróság helytállóan mellőzte-e annak figyelembevételét.

[49] E körben tekintettel kellett lenni a 77. sorszámú beadvány előterjesztésének eljárási előzményeire és az irányadó anyagi jogi (Ptk.) rendelkezésekre.

[50] A Kúria ezzel összefüggésben rámutat: az alperes ellenkérelme az elsőfokú eljárás során egyértelmű és következetes volt; a felperes kötbér iránti keresete teljes elutasítására irányult a felperes mint jogosult közbenső szerződésszegésére [Ptk. 6:150. § (1) bekezdés] hivatkozással.

[51] Az alperes ezirányú védekezése – a közbenső szerződésszegés Ptk. 6:150. § (2) bekezdésében rögzített joghatására tekintettel – alapos volta esetén kizárta volna a perbeli szerződésben vállalt tervszolgáltatás körében az alperes szerződésszegése esetére kikötött, azon alapuló jogkövetkezmény, a késedelmi kötbér iránti igény felperes általi érvényesíthetőségét. Az alperes védekezése tehát eredetileg is tartalmazott a felperes keretével érvényesített jog (kötbér iránti igény) érvényesíthetőségét kizáró hivatkozást, azaz a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja első fordulata szerint minősülő anyagi jogi kifogást.

[52] A 74. sorszámú jegyzőkönyvben rögzítettek szerint az alperes jogi képviselője a kötbér mérséklésére vonatkozóan tett nyilatkozatát kifejezetten nem kérte további (másodlagos) ellenkérelemnek tekinteni, tehát hatályos ellenkérelme a korábbival egyezően, továbbra is – kifejezetten és kizárólag – a kereset teljes elutasítására irányult.

[53] Eljárásjogi oldalról tehát az alperes az elsőfokú eljárás ezen pontjáig nem tett ellenkérelem-változtatásnak tekinthető nyilatkozatot, az elsőfokú bíróság pedig – okszerűen – kizárólag az addig tett perfelvételi nyilatkozatok körében adott anyagi pervezetést, és hívta fel az alperest az érdekében álló bizonyításra (kizárólag a szakértői vélemény 24. oldalán felsorolt 5 költségvetési tétellel kapcsolatos hibák, hiányosságok alperes általi kijavítása kapcsán).

[54] Az alperes által ezt követően előterjesztett 77. sorszámú beadvány e felhívástól eltérően – és annak tárgyától függetlenül – teljesen új ellenkérelmi elemet tartalmazott: a kötbér mérséklésére irányuló kérelmet, amelynek eljárásjogi megítélésénél a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja (anyagi jogi kifogás fogalma) és 4. pontja (ellenkérelem-változtatás fogalma) tartalmából kell kiindulni.

[55] A kötbér a szerződés megerősítésének egyik eszköze (Ptk. 6:186. §), a túlzott mértékű kötbér összegét a kötelezett kérelmére a bíróság mérsékelheti (Ptk. 6:188. §). A kötbér és annak mérséklése tehát anyagi jogi jogintézmények, a mérséklés iránti kérelem így nyilvánvalóan anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozás.

[56] A bíróság által elfogadott (megalapozottnak tekintett) kötbér mérséklés iránti kérelem következménye az egyébként alapos kötbérigény összegének a marasztalási

összegeben való csökkentésében nyilvánul meg. A kötbér mérséklése iránti kérelem tehát nem zárja ki, nem is gátolja a kötbér iránti jog érvényesíthetőségét, azonban – alapos volta esetén – a mérsékléssel érintett kötbérösszeg tekintetében elenyészteti, azaz megszünteti azt. Joghatása tehát az érvényesített anyagi jog (kötbér) egy részének megszüntetésében jelenik meg.

[57] Erre tekintettel az alperes 77. sorszámú, kötbér mérséklésére irányuló kérelme – eltérően a korábbi, a felperes közbenső szerződésszegésére történt ellenkérelmi hivatkozásától, ami a felperes által érvényesített jogot kizárta volna – az érvényesített jog (részbeni) megszüntetését célozta. Ebből következően a kötbér mérséklés iránti kérelem a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja második fordulata szerinti anyagi jogi kifogásnak minősül.

[58] E két anyagi jogi alapú ellenkérelmi hivatkozás joghatásbéli eltérésére tekintettel akkor, amikor az alperes a kötbér mérséklése iránti kérelmét előterjesztette, a korábbi ellenkérelmétől eltérő – és miután a felperes közbenső szerződésszegésére való hivatkozását nem vonta vissza, egyúttal továbbinak minősülő – anyagi jogi kifogásra hivatkozott, így a 77. sorszámú nyilatkozata a Pp. 7. § (1) bekezdés 4. pontja a) alpontja szerinti ellenkérelem-változtatás volt.

[59] A 74. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített bírósági felhívásra is tekintettel azonban ennek az ellenkérelem-változtatásnak a Pp. 216. § (1) bekezdésének sem az a), sem a b) pontjában foglalt feltételei nem álltak fenn, ezért a másodfokú bíróság helytállóan rögzítette jogerős ítélete [25] pontjában, hogy az nem megengedhető ellenkérelem-változtatásnak minősült.

[60] A Kúria mindenben egyetért a másodfokú bíróság által a jogerős ítélet [26] pontjában kifejtett indokokra – ezért azokra a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 386. § (4) bekezdése alapján, megismétlésük nélkül, visszautal –, miszerint a kötbér mérséklése iránti kérelem nem tekinthető feltételhez nem kötött ellenkérelem-változtatásnak, azaz feltételhez kötött ellenkérelem-változtatásnak minősül.

[61] Hozzáfűzi továbbá, hogy a Pp. 221. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a fél az ellenfél hozzájárulása és a Pp.-ben meghatározott feltételek nélkül elismerheti az ellenfél jogállását, kérelmét, vagy annak valamely részét, a kötbér mérséklése iránti kérelem azonban nem feltételezi ilyen tartalmú (elismerő) nyilatkozat megtételét. A kötbér mérséklés iránti kérelem alapján a bíróság a fél által vitatott, de a bíróság által alaposnak ítélt kötbér összezszerűségét csökkentheti, így a Ptk. 6:188. § alkalmazására irányuló kérelem nem jár a védekezési jog tekintetében az alperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott hátránnyal, és nem szűkíti le e jogintézmény alkalmazhatóságát.

[62] A kifejtettekből következően a Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontjára történt alperesi hivatkozás is téves, a kötbér mérséklése iránti kérelem nem pusztán jogi érvelésnek minősül.

[63] A fentiek alapján az elsőfokú bíróságnak a Pp. 218. § (1) bekezdése szerint eljárva – miután az alperes ellenkérelem-változtatás iránti kérelmet nem terjesztett elő – vissza kellett volna utasítania az alperes meg nem engedett ellenkérelem-változtatását. E mozzanat elmaradása azonban a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére nem ad okot, mert a másodfokú bíróság – helytállóan – mellőzte a kérelem figyelembevételét, így az elsőfokú bíróság eljárása az ügy érdemére nem hatott ki.

[64] Az alperes egyik felülvizsgálati kérelme sem foghatott helyt, ezért a Kúria a jogerős ítéletet – a felülvizsgálattal támadott részében – a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[65] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó 83. § (1) bekezdése alapján köteles a felperes

kamarai jogtanácsosi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére. Annak összegét a Kúria az ellenkérelemhez csatolt költségjegyzékben igényelt összeget a felülvizsgálati pertárgyértékkel és a felperes jogi képviselője által kifejtett felülvizsgálati eljárási tevékenységgel arányosnak ítélve azzal egyezően határozta meg.

[66] Az alperes a felülvizsgálati pertárgyértéket a másodlagos felülvizsgálati kérelme alapján jelölte meg felülvizsgálati kérelme 4.1. pontjában 6.344.385 forintban, melyhez képest 634.439 forint összegű felülvizsgálati eljárási illetéket rótt le. A felülvizsgálati kérelem harmadlagos petituma azonban a jogerős és az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére egyaránt irányult, e tekintetben tehát a felülvizsgálati pertárgyérték a jogerős ítélet szerinti marasztalási összeggel, 8.273.500 forinttal azonos, így az alperesnek e felülvizsgálati pertárgyérték alapulvételével kellett volna a felülvizsgálati eljárási illetéket lerónia. Erre figyelemmel a Kúria az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 73/A. § (4) bekezdése alapján kötelezte az alperest a különbözet után járó felülvizsgálati eljárási illetékrész 8 napon belül, leletezés terhével történő megfizetésére.

[67] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 376. § (1) bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.

[68] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[69] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:186. §, 6:188. §
A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 7. § (1) bekezdés 1. pont, 7. § (1) bekezdés 4. pont a) alpont, 216. § (1) bekezdés a), b) pont, 218. § (1), (2) bekezdés, 221. § (1) bekezdés g) pont

A döntés elvi tartalma

A kötelezett kötbér mérséklésére irányuló kérelme a vele szemben érvényesített anyagi jog, a kötbér (részbeni) megszüntetését célozza, amiből következően anyagi jogi kifogásnak minősül.

Budapest, 2023. április 13.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Csesznok Judit Anna s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró